

ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Досліджено вплив ринкових трансформацій на розвиток соціальної складової національної економіки. Визначено сутність структури кількісно-якісних характеристик індикаторів соціальних процесів, котрі є базовими під час визначення рівня економічного статусу різних прошарків населення України.

Ключові слова: безробіття, бідність, дохід, інституційні перетворення, ринок.

Постановка проблеми. Як свідчить світовий досвід, специфіка розвитку, як і стабільне функціонування будь-якої економічної системи, передусім залежать від потужності наявного економічного потенціалу (технологічної оснащеності виробничого сектора, його структури). Однак, враховуючи новітні тенденції поступу світової спільноти, доцільно виокремити пріоритетність величі саме людського чинника. Адже людський капітал є особливим і креативним компонентом національного багатства країни, формує його базис, є живильним джерелом акумуляції інтелектуального потенціалу нації. Окрім цього, оскільки вибір Україною соціально орієнтованої моделі розвитку передбачає формування відповідного соціально-економічного устрою, варто зауважити, що "очікувані реальні наслідки трансформаційних процесів мають оцінюватися на основі не тільки економічних, але й соціальних критеріїв" [1-3].

Аналіз останніх публікацій. Доведено [1-4], що "будь-яка господарська система має адекватну соціальну складову..., а запроваджені економічні реформи припускають відповідні соціальні перетворення". Тож динаміка індикаторів їхнього розвитку залежатиме від якості ринкових трансформацій взаємозв'язку складових національної економіки та українського суспільства.

Мета дослідження. Аналіз кількісно-якісних характеристик стану соціальної компоненти економіки України.

Виклад основного матеріалу. Соціальна сфера суспільства є цілісною структурно-функціональною підсистемою суспільства й взаємодіє з багатьма сферами (політики, культури, освіти, науки, ідеології, сім'ї і побуту тощо), котрі розглядають як його функціональні підсистеми, що зумовлюють їхню сутнісну єдність: виконання відносно самостійних і адресних функцій у процесі суспільного відтворення. Процес взаємодії функціональних підсистем суспільства здійснюється через зв'язок виконуваних ними функцій: часткове переплетення і взаємозалежність їхніх інститутів; взаємодію формальних організацій (міністерства, відомства, спілки (асоціації) підприємців тощо), які до них належать. Соціальну сферу трактують і як комплекс сфер суспільного життя [2, 3], що реалізують функцію розширеного відтворення людини як продуктивної сили і як особистості. До таких сфер звичайно відносять суспільне виробництво, сім'ю, освіту, культуру, охорону здоров'я, політику, ін.

В Україні ринкові трансформації передбачали не тільки соціалізацію економіки, але й її орієнтацію на розвиток людини. Однак "соціалізація" [2] не зводить тільки до соціального забезпечення і соціального захисту бідних прошарків населення, вона враховує призму всіх сторін (фінансової, привати-

заційної, податкової, інвестиційної) економічної діяльності держави. А соціальні завдання економіки а ргіоріту це: досягнення соціальної справедливості і соціальної стабільності в суспільстві; підвищення загального рівня і якості життя населення; забезпечення суспільно-необхідного прожиткового мінімуму і конституційних гарантій для всіх громадян незалежно від віку, статі, національності, місця проживання; стимулювання трудової та підприємницької активності населення; залучення всіх працездатних громадян до раціональної економічної участі в загальнодержавних заходах.

Індикатори функціонування економіки України [4] на початковому етапі її трансформації свідчать, що зміна форм власності державними підприємствами не сприяла створенню конкурентного середовища; посилилася соціальна стратифікація суспільства, а саме: майнове розшарування населення України (різка диференціація та поляризація за рівнем доходів). А як показує світовий досвід, самі ці фактори виступають ймовірним джерелом акумуляції соціальних конфліктів і на перспективу – соціально-політичного вибуху у суспільстві.

Національна економіка дуже зацікавлена у приливах зовнішнього капіталу. Так, у I кварталі 2012 р. до України надійшло 885,1 млн дол. США ПШ, зокрема найбільші за обсягами: до Києва – 48,9 % (до загального підсумку), 16,2 % – у Дніпропетровську область, Харківську – 5,6 %, Донецьку – 5,3 %, Київську 3,6 %, Львівську – 2,7 %, Автономну Республіку Крим – 2,5 %. Здебільшого інвесторів цікавили переробні галузі промисловості, виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, хімічна та нафтохімічна промисловість; виробництво готових металевих виробів; торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; фінансова діяльність; діяльність транспорту й зв'язку; діяльність готелів та ресторанів; будівництво; виробництво, розподіл електроенергії, газу і води; операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг. Як показує моніторинг [4] структури доходів і витрат населення країни, у цих регіонах є стабільними і показники їхнього розвитку. У 2010 р. у Києві доходи населення становили 39840 млн грн (11,9 % загального обсягу країни), що у розрахунок на одну особу налічує 10630,1 грн; Донецькій області – 35429 млн грн (10,6 % і 6656,0 грн); у Дніпропетровській – 25792 млн грн (7,7 % і 6230,7 грн); Харківській – 20676 млн грн (6,2 % і 6080,0 грн); Львівській – 16299 млн грн (4,9 % і 5251,0 грн); Луганській – 15489 млн грн (4,6 % і 5677,2 грн); Одеській – 15389 млн грн (4,6 % і 4971,9 грн). Ці регіони мають найвищі витрати на придбання товарів і послуг та частку ВРП: Київ – 18,2 %; 11,9 % – Донецька область; Дніпропетровська – 10,7 %; 6,0 % – Харківська; Одеська – 5,0 %; Луганська і Київська – 4,2 %; Полтавська – 4,1 %; Запорізька – 3,9 %; Львівська – 3,8 %. Найменші показники заробітної плати населення (як і його доходів та витрат) є у депресивних і проблемних за характером розвитку регіонах: Тернопільській, Волинській, Херсонській, Закарпатській, Кіровоградській, Івано-Франківській, Рівненській, Чернігівській, Житомирській, Чернівецькій, Сумській, Черкаській, Хмельницькій областях. Їх більшість і це не може не викликати занепокоєння.

Висновки. Специфіка розвитку виробничих процесів в окремих регіонах країни та економічні умови виступають активним засобом формування економічного мислення в населення, визначають рівень економічного статусу різних його прошарків та способу життя. Зміцнення ж економічного потенціалу України (як і її позицій серед розвинених країн світу і Європи), на наш розсуд, залежатиме від кількісно-якісних характеристик і якості технологічних змін у ньому, що можливе лише за умови креативного розвитку потенціалу нації.

Література

1. Макух С.М. Іноземні інвестиції як складова бази стабілізації регіонального розвитку та соціально-економічного прогресу в Україні / С.М. Макух // Аспекти соціально-економічного розвитку транзитивної економіки : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. О.О. Непочатенко. – Умань: Видавець "Сочінський", 2011. – Ч. I. – С. 38-43.
2. Шевчук П.І. Соціальна політика / П.І. Шевчук. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 400 с.
3. Гриненко А.М. Соціальна політика : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / А.М. Гриненко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 309 с.
4. Держкомстат України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.sta.gov.ua>

Макух С.Н. Индикаторы развития и перспективы функционирования социальной составной национальной экономики

Исследовано влияние рыночных трансформаций на развитие социальной составной национальной экономики страны. Определена структура количественно-качественных характеристик индикаторов социальных процессов, которые являются базовыми при определении уровня экономического статуса разных слоев населения Украины.

Ключевые слова: безработица, бедность, доход, институциональные изменения, рынок.

Makukh S.M. Indicators of development and outlook of function social component of national economics

The influence of market transformation at the development of the national economy's social component is investigated. Determined substance of the structure quantitatively-qualitative characteristics the indicators of the social processes that are basically attached to the definition the level of the economical status different stratum inhabitants of Ukraine.

Keywords: unemployment, poverty, income, institutional transformation, market.

5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ

УДК 331.56(477)

Проф. В.І. Приймак¹, д-р екон. наук;
доц. О.Г. Возняк², канд. фіз.-мат. наук

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В УКРАЇНІ

Розглянуто прогнозу модель для узгодження динаміки вакантних робочих місць і пропозиції робочої сили, яка має вигляд системи диференціальних рівнянь з невідомими параметрами. На підставі розрахованих значень цих параметрів та часових рядів певних макроекономічних показників побудовано рівняння парної і множинної регресії, використання яких дасть змогу сумісно прогнозувати попит і пропозицію робочої сили на національному ринку праці України.

Ключові слова: прогнозування, економетричні моделі, ринок праці, попит робочої сили, пропозиція робочої сили.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій.

Прогрес економіки значною мірою залежить від узгодженого розвитку та ефективного використання факторів виробництва. У сьогоденні умовах обмеження природних ресурсів розглянуте завдання, крім цих ресурсів, стосується і сфери зайнятості. Його вирішення у цій сфері повинно сприяти демографічному розвитку населення країни, забезпеченню його зайнятості, яка характеризується відповідністю між попитом і пропозицією робочої сили, а також ефективному використанню людського потенціалу.

Дослідженню проблем сфери зайнятості присвятили свої наукові праці багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Майже в кожній країні сформувалися наукові школи з вивчення цих проблем. Кожна з них використовує в своїй роботі певні методи наукових досліджень, які можна розділити на дві групи. Першу групу цих методів можна назвати формалістичною (математичною), другу – гуманітарною (змістовною). Гуманітарні методи наукових досліджень відрізняються меншою строгістю і логічністю. Формалістичні методи використовують математичний апарат і є досить строгими та логічними.

Дослідники в процесі своєї роботи застосовують економічні методи як однієї, так і другої з цих груп. Однак ефективність сучасних наукових досліджень значною мірою залежить від ступеня використання в них математичних методів і моделей, а також найновіших інформаційних технологій [1, 2]. У сучасних наукових дослідженнях математична гілка економічної думки узурпувала першість і перетворилась в це, що тепер прийнято називати економічним мейстрімом – основною течією наукової думки [3].

Економіко-математичні моделі можна поділити на дві групи – статичні і динамічні. Першу з цих груп можна поділити на дві підгрупи: звичайна і

¹ Львівський НУ ім. Івана Франка;

² ТНЕУ, м. Тернопіль